

[SIGNALEMENT]

Martina De Ridder, *Goudgele Virginia. Belgische immigranten in de Canadese tabaksstreek (1900-nu)*, Leuven, Van Halewyck, 2008, 303 pp., ill., ISBN 9789056178727

Zoals alle migranten, overal ter wereld, waren de Belgische migranten – in overgrote meerderheid Vlamingen – in feite ‘gedwongen reizigers’. Gedwongen als zij waren door sociaaleconomische, politieke of familiale redenen, vertrokken zij naar een deel van de wereld dat hen nieuwe – of alleszins méér – kansen bood. Ook indien zij volkomen spontaan en vrijwillig de overtocht maakten, bv. uit avonturierschap of uit geldgewin, dan nog waren hun medereizende familieleden vaak gedwongen reizigers die daar niet zelf voor gekozen hadden. Bij velen leefde daarenboven het (soms onstilbare) heimwee naar (het meestal geïdealiseerde) Vlaanderen en naar de Vlaamse identiteit. Dat leidde vaak tot een moeizame – of zelfs nooit verworven – integratie in hun tweede vaderland. Voor anderen verliep de integratie vlotter. Uiteindelijk leidde de combinatie van beide processen vaak tot een soort tussenidentiteit, wat bij velen van de weeromstuit de vraag oproep tot het bekomen van een formele dubbele nationaliteit. Die mogelijkheid bestaat overigens sinds een paar jaar. De problematiek van de Belgische migraties tijdens de negentiende eeuw en de eerste helft van de twintigste eeuw is uitgesproken ‘Vlaams’ gekleurd, omdat de beweegredenen meestal samenhangen met de specifieke sociaaleconomische en/of politieke toestanden die heersten in Vlaanderen. Daarenboven ontwikkelden zelfs de goed tot zeer goed geïntegreerde gemeenschappen in hun tweede vaderland een statische reproductie van het Vlaamse culturele leven in het algemeen en het ontspanningsleven in het bijzonder. Wie b.v. in Noord-Amerika kennismaakt met de aldaar verblijvende Vlaamse ‘kolonies’, wordt niet zelden geconfronteerd met een (soms bloeiend) gemeenschapsleven dat een kopie lijkt van het leven tijdens de eerste helft van vorige eeuw in Oost- en West-Vlaanderen. Beide provincies waren immers dé bakermat van de sociaaleconomische emigratie tijdens de negentiende en de twintigste eeuw.

Een kenschetsend voorbeeld van zo’n Vlaamse migrantenkolonie is die van Zuid-Ontario, de Canadese tabaksstreek. Zij wordt door Martina De Ridder (°1950) beschreven in haar *Goudgele Virginia. Belgische immigranten in de Canadese tabaksstreek*. Ofschoon het bijna uitsluitend Vlaamse families betreft, noemt de auteur hen ‘Belgen’, omdat zij er

in de regel ook wel “*Belgians*” worden genoemd. De bekende Vlaamse club van Delhi – het historische epicentrum van de Vlaams-Canadese tabakscultuur – heet overigens de Belgian Club. De organisatie bezit er een vrij imposant feest- en vergadercentrum.

Oorspronkelijk werkten de Vlaamse emigranten in Zuid-Ontario in de suikerbietenindustrie, maar de opkomst van ‘de sigaret’ leidde hen tijdens de twintiger jaren van vorige eeuw naar een florissante tabaksteelt. De arbeid was ook daar veeleisend en zwaar, maar de baten waren meestal erg aantrekkelijk. Voor de enkele honderden tabakstellers die daar vandaag, na allerlei uitstapregelingen vanwege de Canadese overheden, nog overblijven dreigt echter de “*dead end*”, de doodlopende straat.

De grote verdienste van het boek van De Ridder ligt in het feit dat zij een bijzondere bijdrage levert tot de mondelinge geschiedenis m.b.t. een belangrijk, bijna afgesloten hoofdstuk van de Vlaamse geschiedenis. De auteur legt de brug tussen de journalistiek en de eigenlijke historiografie. Zij heeft de relatief beperkte periode waarin zij in Ontario verbleef, zeer nuttig besteed aan die opdracht. De omstandigheden waren er overigens niet-ongunstig: de Vlaamse kolonie aldaar praat immers graag én verstandig over haar leven en haar verleden.

Voor het breed openleggen van hun geschreven bronnen – in zoverre die nog bestaan – is de tijd echter nog niet helemaal rijp. Dat ervoer ik toen ik enkele jaren geleden (2002 en 2003) in die regio wetenschappelijke prospectiereizen ondernam.

Het werk van De Ridder biedt een interessante kennismaking met een belangrijk aspect van de Vlaamse emancipatiegeschiedenis. Het verhaal is, zoals reeds gesteld, vooral een product van de mondelinge geschiedschrijving en is daarenboven zinvol geïllustreerd. Betekenisvolle kwantitatieve gegevens en analyses ontbreken echter. Wat als een tekst moet worden beschouwd.

Toch zal het werk van Martina De Ridder wellicht een rode loper open rollen voor de verdere geschiedschrijving van dit nog onvoldoende verkend terrein.

[Frans-Jos Verdoodt]